

al recuperării. Ana, Inspectorul, Dacian și Președintele sînt „eroii” acestui teatru. Ei resimt efectele acțiunilor celorlalți, ei se transformă. Dacă suferința lui Chirică, cu evidente filiații de natură mistică, pare ușor prăfuită, strălucirea și precizia logicii grupului „Capul de rățoi” sau a lui Jeannot își realizează deplin intențiile. Ei apreciază și predică logica vieții, detestînd-o pe aceea ucigătoare a convențiilor. Jocul celor patru nu mai corespunde realei stări a personajelor. Ei îl practică deliberat, conștient, pentru a se apăra de propriile slăbiciuni. Este nevoie ca cineva să „joace” în fața mulțimii, pentru a-i descoperi sensul adevărat al vieții, violentîndu-l pe cel aparent normal. Absurdul devine formă de eliberare, și nu de teroare. Teatrul lui Ciprian este

un teatru de profund umanism. După ce reia uneori motivele pirandelliene ale relativității adevărului și raporturilor figură-mască, după ce ajunge să vadă în hazard legea ce conduce destinele, Ciprian își afirmă încrederea în esența ultimă a ființei umane. Oamenii o pierd uneori, dar bucuria Anei sau a lui Dacian este fără margini atunci cînd o redescoperă. Pentru om, niciodată nu este pierdut totul. Chiar cînd ajunge să urle și să muște ca fiarele, în om se păstrează un adevăr ce nu poate fi nicicînd deplin anulat: acela al umanității sale. De aceea, întotdeauna există o speranță, o ultimă șansă. Este frumosul mesaj ce-l transmite acest teatru.

George Banu

VICTOR EFTIMIU — PORTRETISTUL

Pe lângă creația literară cuprinsă în cele aproape o sută de volume de versuri, piese de teatru, nuvele, romane, Victor Eftimiu a fost timp de șase decenii un remarcabil publicist de pe poziții înaintate față de problemele sociale și culturale ale timpului. Cel care parcurge zia-rele și revistele literare la care autorul *Cocoșului negru* a colaborat, începînd cu

anul 1907, ajunge la concluzia că Victor Eftimiu a fost un zelos cronicar al secolului al XX-lea, însoțind în articole, memorii, portrete, cronică literare și dramatice, cu o credință nestrămutată în bine și în adevăr, istoria culturală și îndeosebi teatrală a țării noastre din acest răstimp. O mare parte din publicistica sa a fost tipărită în volumele *Fum de*

fantome (1940), *Magia cuvintelor*, *Amin-tiri și polemici* (1941), *Spovedanii* (1944). Cele mai multe articole au rămas însă presărate în presa vremii și o cercetare largă a lor va lumina mai bine această latură a activității lui Victor Eftimiu. În anul 1954, dramaturgul a tipărit și un volum de istorie literară și dramatică, *Akademos*, iar în 1965, Editura pentru literatură a prezentat cititorilor o amplă culegere de *Portrete și amintiri* din volumele anterioare, cuprinzând și un număr însemnat de articole reținute din revistele literare.

Cu *Oameni de teatru*, apărut la Editura Meridiane în acest an, ne aflăm în fața celui de al șaselea volum publicistic al lui Victor Eftimiu. Așa cum o precizează titlul, sfera de preocupări a scriitorului este restrinsă în acest volum la probleme exclusiv teatrale și, în acest sens, culegerea este unitar alcătuită. Victor Eftimiu a trăit câteva epoci din istoria literaturii române, a cunoscut atît generația de scriitori clasici ai secolului trecut, un Coșbuc, Slavici, Macedonski, cit și generația de după 1900, cea din perioada interbelică și cea de astăzi. Este adevărat impresionantă cifra scriitorilor și artiștilor pe care i-a cunoscut, cu atît mai mult cu cît cunoașterea s-a produs atît la revistele literare, la teatre, la atelierelor plasticilor, cît și la cafeneaua literară a timpului, în intimitate. Amintirile sale formează un interesant aspect de istorie literară și teatrală, aspect predominant și în *Oameni de teatru*. Victor Eftimiu nu a scris decît foarte rar despre oamenii pe care nu i-a cunoscut direct, dar, chiar și în acest caz, scriitorul deapănă întîmplări din viața sa, legate strîns de Henrik Ibsen sau I. L. Caragiale. Cele mai multe portrete din volum sînt prilejuite de moartea unor personalități, de aniversări sau de jubileuri. Eftimiu are predilecție pentru actori, pe care i-a cunoscut în calitate de autor dramatic cu 30 de piese jucate și publicate și în calitate de director-general al Teatrelor, în mai multe rînduri. Cu admirație scrie Victor Eftimiu despre marii actori pe care i-a cunoscut: Iancu Petrescu, Paul Wegener, De Max, Aristide Demetriadi, Ion Brezeanu, Mounet-Sully, Vasile Toleanu, Petre Liciu, C. I. Nottara, Al. B. Leonescu-Vampiru, Maria Ciucurescu,

Tony Bulandra, Niculescu-Buzău, Ștefan Braborescu. V. Eftimiu recompune personalitățile acestora din întîmplări semnificative, multe pline de haz, bine înscenate de iscusitul dramaturg din linii sigure ale portretului fizic și din sondarea universului sufletesc, la care își aduce contribuția sensibilitatea sa poetică. Așadar, sînt portrete lirice, calde, evidențiind latura umană a actorilor, simplitatea și modestia lor, talentul pus în slujba teatrului românesc. Este surprinsă cu siguranță nota distinctă a fiecărei personalități, în așa fel încît parcă ne-am afla într-o amplă evocare, în care fiecare caracter se prezintă cu limpezime individualizat. Și cu acest prilej, Victor Eftimiu se remarcă prin particularitatea specifică a talentului său: autorul dramatic. Păcat că dramaturgul — autor al unor romane din viața artiștilor — nu a reînviat o epocă de glorie a teatrului românesc, cu marii actori de la începutul secolului, într-o creație dramatică.

Portretele scrise de Victor Eftimiu sînt memorialistice. Dramaturgul participă direct la întîmplări, învăluie cu căldură și umor pe interlocutor și, în același timp, intervine sistematic, caracterizator, ca un adevărat cronicar dramatic, în particularitatea artistică a fiecăruia.

Volumul cuprinde și cîteva analize ale unor opere de Shakespeare, Tolstoi, Eschil, Al. Davila și articole cu caracter general în legătură cu viața teatrală. El este un partizan al principiilor lui Stanislawski, un apărător al primatului textului, un luptător pentru un teatru popular, înțeles de cele mai largi mase. Numeroase pagini din articolele sale se referă la rolul regizorului și la arta actorului, altele la necesitatea îmbunătățirii activității teatrale în provincie, în perioada dintre cele două războaie mondiale.

Parcurend volumul *Oameni de teatru*, rămii la sfîrșit cu încă un portret, necuprins în tabla de materii. Este, de fapt, autoportretul omului de teatru Victor Eftimiu, cu gîndurile și ideile sale, cu întîmplările prin care a trecut alături de confrății săi, actorii, cu contribuția sa adusă întru propășirea teatrului românesc din acest secol.

Victor Crăciun

